

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN,

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Conceptnota m.b.t. de bijsturing van de reglementering
betreffende Toegankelijkheid**

Samenvatting

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 draagt uitgesproken ambities voor een integraal toegankelijk Vlaanderen. Eén daarvan betreft een bijsturing van het regelgevende instrumentarium in lijn met de bevindingen uit het evaluatieonderzoek op de Vlaamse toegankelijkheidsverordening uitgevoerd in 2019.

In deze nota legt de Vlaamse Regering de principes vast waarbinnen aan de toegankelijkheidsregelgeving zal worden gewerkt.

De toegankelijkheidsverordening als instrument blijft behouden en zal worden geoptimaliseerd op vier niveaus:

- de toetsing van het project aan de toegankelijkheidsnormen,
- het toepassingsgebied van de verordening,
- de toegankelijkheidsnormen en
- handhaving bij en na realisatie.

We verhogen de effectiviteit van de toegankelijkheidsverordening door het adviserend kader met betrekking tot aanvragen voor omgevingsvergunningen voor publiek toegankelijke gebouwen of gebouwdelen te versterken en op die manier meer pragmatiek toe te laten in de toepassing van de normen. Dit doen we in lijn met de principes achter het ontwerpconcept van Universal Design. Het toepassingsgebied van de verordening wordt meer afgestemd op het functionele gebruik en een aantal inconsistenties op niveau van de huidige toegankelijkheidsnormen worden weggewerkt. Via geaccrediteerde verslaggevers wordt elke aanvraag voor een project voor een publiek toegankelijk gebouw getoetst aan de toegankelijkheidsnormen en afwijkingen kunnen – na advies van Inter (het agentschap Toegankelijk Vlaanderen) – toegestaan worden.

1. SITUERING

BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kancelarij en Bestuur

Beleidsveld: Gelijke Kansen en Integratie en Inburgering

Beleidsdomein: Omgeving

Beleidsveld: Omgeving

Beleidsdoelstelling: Beleidsnota Gelijke Kansen 2019-2024;

OD 3.5 We maken van Vlaanderen een integraal toegankelijke regio

Beleidsdoelstelling: Beleidsnota Omgeving 2019-2024;

OD 3. De omgevingskwaliteit geïntegreerd en innovatief verbeteren

2. INHOUD

Een integraal toegankelijke samenleving – een ambitie uit het Vlaamse Regeerakkoord 2019 – 2024 - is essentieel voor een maatschappij waarin iedereen gelijke kansen heeft, niet in het minst de mensen met een handicap. Dat vraagt om verschillende acties en initiatieven. Daarom wil de Vlaamse regering over de verschillende beleidsdomeinen heen toegankelijkheid inschrijven als absolute kwaliteitsvoorwaarde. Zelf nemen we als overheid een voorbeeldrol door onze eigen dienstverlening zowel fysiek als digitaal, integraal toegankelijk te maken en te ontdoen van drempels die participatie in de weg staan. Daarnaast is (gewijzigde) regelgeving voor de bebouwde omgeving één van de maatregelen die kan zorgen voor meer toegankelijkheid.

Met de zogenaamde toegankelijkheidsverordening (Besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening betreffende toegankelijkheid) heeft Vlaanderen sinds 2009 een eigen regelgevend instrument. Deze verordening legt een aantal minimale toegankelijkheidseisen op bij het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning voor (delen van) gebouwen die voor het publiek toegankelijk zijn. Het gaat bijvoorbeeld om gemeentehuizen, ziekenhuizen, sportcentra, maar evenzeer om handels- of horecazaken, vanaf een bepaalde oppervlakte. De verordening is enkel van toepassing op de publiek toegankelijke delen. Op het moment van de vergunningsaanvraag (bij nieuwbouw of bepaalde verbouwingswerken) toetst de vergunningverlenende overheid de plannen af aan de toegankelijkheidsverordening.

Inter, het agentschap Toegankelijk Vlaanderen, onderwierp de toegankelijkheidsverordening in 2019 aan een uitgebreid evaluatieonderzoek in opdracht van de ministers van Gelijke Kansen en Omgeving. Het onderzoek leverde tal van inzichten op, niet in het minst de opvallende vaststelling dat de verordening in slechts 9 van de 147 geanalyseerde vergunningsaanvragen correct werd toegepast. Bovendien werd geen enkele van deze 9 correct vergunde dossiers uiteindelijk ook volledig correct uitgevoerd op vlak van toegankelijkheid. Bij 6 van deze 9 projecten waren de problemen bovendien van structurele aard.

Het onderzoek identificeert de volgende achterliggende knelpunten:

- onvoldoende kennis bij ontwerpers om de verordening correct toe te passen en de juiste afwegingen te maken;
- onvoldoende expertise én tijd bij omgevingsambtenaren om de correcte toepassing van de toegankelijkheidsverordening op het plan te controleren;
- specifieke moeilijkheden bij renovatieprojecten om in de bestaande context de normen van de toegankelijkheidsverordening nauwgezet toe te passen. Er is in die gevallen nood aan meer flexibiliteit, zonder daarmee voorbij te gaan aan het doel, nl. een toegankelijk gebouw realiseren;
- het primeren van economische belangen bij bouwprojecten;
- de handhaving is op vandaag zeer beperkt. Op het lokale handhavingsniveau blijkt onvoldoende expertise voorhanden om een nauwgezette controle op de realisatie uit te voeren.

Het rapport besluit dat de toegankelijkheidsverordening als instrument geschikt is, aangezien het belangrijk is om bij nieuwbouw en (grondige) verbouwingswerken te zorgen voor een structurele toegankelijkheid. Niettemin blijkt dat het instrument geoptimaliseerd kan worden om het gebouwenpatrimonium toegankelijker te maken. Deze optimalisaties situeren zich op vier niveaus:

1. de toetsing van het project aan de toegankelijkheidsnormen,
2. het toepassingsgebied van de verordening,
3. de toegankelijkheidsnormen en
4. handhaving bij en na realisatie.

Hiermee komen we tegemoet aan de aanbevelingen die de resolutie van het Vlaams Parlement¹ formuleert omtrent een bijsturing van de regelgeving over de toegankelijkheid van openbare gebouwen.

Met deze aanpak werken we eveneens in lijn met de beleidsadviezen van NOOZO² omtrent het wenselijk toegankelijkheidsbeleid en met de conclusies uit de hoorzitting in de Verenigde Commissies voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering en voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie van het Vlaams Parlement³. Met dien verstande dat we ingrijpen op de toegankelijkheid van het patrimonium dat in Vlaanderen nieuw gebouwd of verbouwd wordt, maar dat daarmee de kous uiteraard niet af is. Vlaanderen scoort slecht op de toegankelijkheid van haar gebouwen in het algemeen. Met de bijsturingen op de verordening dekken we slechts één van de werven die de ambities van het regeerakkoord moeten realiseren. Door de koppeling met de omgevingsaanvraag blijft de regelgeving beperkt tot die elementen die op plan afleesbaar zijn. Aldus dient het merendeel aan normen voornamelijk de fysieke toegankelijkheid. We zijn er ons ten volle van bewust dat toegankelijkheid om meer draait. Die elementen die bijdragen tot een integrale toegankelijkheid voor personen met een handicap lenen zich echter niet tot een controle op basis van ontwerpplannen. Daarom blijft een flankerend overheidsbreed beleid, dat breed informeert, sensibiliseert en stimuleert op alle aspecten van toegankelijkheid en Universal Design essentieel. Deze uitdagingen zijn geen element van deze nota.

---

¹ Resolutie over het verbeteren van de toegankelijkheid van de publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen, aangenomen in plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 20 april 2022: [pfile \(vlaamsparlement.be\)](https://www.vlaamsparlement.be/pfile/vlaamsparlement.be)

² Vlaamse adviesraad Handicap

³ Verenigde commissie van 24 juni 2020. Meer informatie: <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1402434>

1. TOETSING VAN HET PROJECT AAN DE TOEGANKELIJKHEIDSNORMEN

Een gebrek aan kennis en tijd bij omgevingsambtenaren leidt tot een ondermaatse toetsing van de aanvragen op de toegankelijkheidsvoorwaarden.

De naleving van de verordening en de daarin opgenomen toegankelijkheidsnormen voor publiek toegankelijke gebouwen gebeurt op vandaag bij de beoordeling van de omgevingsvergunningsaanvraag. Daarbij beoordeelt de omgevingsambtenaar in eerste instantie of het project onder de toepassing van de verordening valt. In tweede instantie toetst de omgevingsambtenaar in zijn advies aan de vergunningverlenende overheid of het project aan de normen van de verordening voldoet, dan wel of een afwijking op de vooropgestelde toegankelijkheidsnormen kan worden toegestaan. De vergunningverlenende overheid kan hierbij eventueel advies inwinnen bij Inter. Voor gebouwen in gebruik of uitbating door de overheid, waarbij afgeweken wordt van de normen, is dit advies van Inter verplicht. Ook voor omvangrijke projecten met een publiek toegankelijke oppervlakte van meer dan 7.500 m² geldt een adviesplicht.

Het evaluatieonderzoek toont evenwel aan dat de controle van de plannen op de toepassing van de verordening vaak ontbreekt of niet correct gebeurt, want vaak werden vergunningen verleend niettegenstaande het project niet conform de normen was.

In kader van het onderzoek gaven de omgevingsambtenaren aan over onvoldoende kennis en tijd te beschikken om dit onderzoek *in extenso* te doen in kader van de vergunningsprocedure. Bepaalde ambtenaren wezen ook op de complexe regelgeving en normen, waardoor een beoordeling niet altijd evident is.

Om hieraan te verhelpen, hebben een (beperkt) aantal vergunningverlenende overheden een overeenkomst met Inter, waarbij zij de toetsing (tegen betaling) uitbesteden aan Inter. Enkele lokale besturen⁴ vaardigden een gemeentelijk reglement uit dat de vergunningsaanvrager verplicht om dergelijk advies bij Inter in te winnen. Anderen beperken zich ertoe om de complexere aanvragen voor een controleadvies aan Inter voor te leggen⁵.

OPLOSSING

Naast het vereenvoudigen en actualiseren van de verordening en het aanreiken van afwegingskaders en handreikingen (zie 3) willen we inzetten op een betere en efficiëntere toetsing van de vergunningsaanvraag aan de toegankelijkheidsnormen. We hebben hierbij oog voor een realistische en haalbare taakstelling voor de omgevingsambtenaar. Het is immers onrealistisch om te verwachten dat de omgevingsambtenaren dermate expert worden in toegankelijkheid dat zij in staat zijn om elk dossier af te toetsen aan de normen van de verordening. Ook voor andere domeinen (bv. watertoets, natuurtoets, erfgoed, ...) baseert de omgevingsambtenaar zich in functie van zijn advisering aan de vergunningverlenende overheid op deskundige adviezen van tal van (Vlaamse) administraties.⁶

Daarom verschuiven we de opdracht van de vergunningsprocedure naar de ontwerpfase en zetten we de expertise van Inter in voor specifieke dossiers of dossiers waarbij afgeweken wordt van de normen.

---

⁴ Bijvoorbeeld stad Gistel en gemeente Buggenhout.

⁵ Binnen de provincie Vlaamse Brabant kunnen gemeenten hiervoor het pakket aan gratis adviesuren inzetten dat het provinciebestuur hen ter beschikking stelt.

⁶ De adviesinstanties voor aanvragen voor stedenbouwkundige handelingen staan opgelijst in artikel 35 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

In de toekomst zal elke omgevingsvergunningsaanvraag voor publiek toegankelijke gebouwen een **toegankelijkheidsverslag van een geaccrediteerd toegankelijkheidsverslaggever** moeten bevatten als onderdeel van de verplichte dossiersamenstelling.

Het toegankelijkheidsverslag rapporteert over de toegankelijkheidsstatus van het aangevraagde project en de wijze waarop voldaan is aan de toegankelijkheidsnormen of hiervan wordt afgeweken.

Indien het project afwijkt van de toegankelijkheidsverordening, dient de bouwheer een **gemotiveerde afwijkingsaanvraag** in bij Inter. De toegankelijkheidsverslaggever onderbouwt deze afwijking vanuit de principes van integrale toegankelijkheid en alternatieven om tot een maximale toegankelijkheid te komen. Bij erfgoedpanden bijvoorbeeld zal een afweging gemaakt worden tussen de noodzaak voor toegankelijkheid en het bewaren van de erfgoedelementen. Inter zal vervolgens een (niet bindend) **advies** uitbrengen over de afwijkingsvraag (gunstig, ongunstig, voorwaardelijk gunstig).

Inter zal instaan voor de **accreditatie** van toegankelijkheidsverslaggevers door:

- toezicht op verkrijgen erkenning (diploma + basisopleiding + slagen op examen + verklaring op eer) en behoud erkenning (verplichte jaarlijkse vorming);
- organisatie van opleiding, examens, opvolging en ondersteuning;
- toezicht op de kwaliteit van de toegankelijkheidsverslaggevers via steekproeven en eventuele sancties (herhaalde fouten kunnen leiden tot een schorsing).

Architecten zijn bij uitstek geplaatst om deze accreditatie te verwerven.

De bouwheer stelt de verslaggever aan en betaalt hiervoor een vergoeding. De prijs van de toegankelijkheidsverslaggever wordt door de markt bepaald op basis van vraag en aanbod en varieert naargelang complexiteit van een dossier. Naar vergelijking met de EPB-verslaggeving en eerdere adviesverlening door Inter, kan de kost per dossier geschat worden tussen 400 à 1.000 euro excl. btw, afhankelijk van de complexiteit van het dossier. Het afwijkingsadvies dat Inter aflevert op afwijkingsvragen wordt gefinancierd vanuit de generieke werking van Inter, en wordt dus vanuit de overheid gefinancierd.

Het toegankelijkheidsverslag biedt de omgevingsambtenaar de nodige informatie om zijn advies op te bouwen richting de vergunningverlenende overheid. De omgevingsambtenaar gaat daarbij na of het dossier een positief toegankelijkheidsverslag bevat en op welke manier desgevallend gevolg is gegeven aan de opmerkingen in het advies van Inter bij eventuele afwijkingen. Het blijft aan de vergunningverlenende overheid om de aanvraag in zijn totaliteit te beoordelen en om een (gemotiveerde) eindbeslissing te nemen.

Op die manier is de toetsing van de verordening op de ontwerpplannen voor een publiek toegankelijk gebouw gegarandeerd. Dit zal resulteren in een verbeterde basistoegankelijkheid van nieuwe en gerenoveerde publiek toegankelijke gebouwen.

2. TOEPASSINGSGEBIED VAN DE VERORDENING

De toegankelijkheidsverordening kent vandaag een **zeer complex toepassingsgebied** door een gelaagd en complex onderscheid op basis van de oppervlakte van de (voor het publiek toegankelijke) oppervlakte van het project en de aard van het gebruik van een specifieke ruimte (werknemer of bezoeker). Dit verscheiden toepassingsgebied legt **geen link met het functionele belang van gebouwen en diensten** en dus met de feitelijke toegankelijkheidsvereisten van bepaalde types van gebouwen / functies.

Volgens artikel 3, 1ste lid, van de huidige verordening zijn de toegankelijkheidsnormen enkel van toepassing voor bepaalde types van functies / gebouwen waarbij de (voor het publiek toegankelijke) oppervlakte groter is dan 400 m². Maar ook gebouwen met een oppervlakte kleiner dan 400 m² moeten soms en gedeeltelijk aan de verordening voldoen (art. 3, 2de lid). Voor projecten in kader van toeristische verblijfsaccommodatie (art. 4) en meergezinswoningen (art. 5) gelden dan weer andere criteria om te bepalen of het project onder de verordening valt of niet. Bovendien stelt art. 3, 3de lid, dat de verordening niet van toepassing is op handelingen aan gebouwen met een (voor het publiek toegankelijke) oppervlakte kleiner dan 150 m².

Dit is een complexe regelgeving met uitzondering op uitzondering, die op het terrein vaak tot discussies leidt. Bovendien vallen hierdoor bepaalde functies / gebouwen buiten het toepassingsgebied, waardoor deze gebouwen geen verhoogde toegankelijkheid kennen niettegenstaande de functies vaak net een doelpubliek kennen dat baat heeft bij een betere toegankelijkheid. Denken we bijvoorbeeld aan een dokterskabinet of ander vormen van paramedische zorg met een beperkte oppervlakte. Het lijkt alvast logisch om ook deze gebouwen – zelfs als ze kleiner zijn dan 100 m² - beter toegankelijk te maken.

Bovendien is het toepassingsgebied van de verordening beperkt tot de voor het publiek toegankelijke delen van een gebouw. Dit heeft tot gevolg dat bv. tewerkstellingsplaatsen (kantoren, bedrijven, horeca, ...) enkel “toegankelijk” moeten zijn wat betreft de “publieke” delen (bv. inkom, receptie, sanitair voor bezoekers, ...) terwijl geen normen gelden voor lokalen voor werknemers. De toegang van mensen met een handicap tot arbeidsplaatsen wordt bijgevolg niet gegarandeerd, wat een rem zet op een zeer belangrijk spoor in het inclusieproces van deze groep en dus in strijd is met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Het maakt evenzeer dat herbestemming van deze gebouwen naar een meer publieke functie moeilijk en duur is.

OPLOSSING

Kennis en begrip van een toegankelijkheidsregelgeving zijn essentieel zowel voor de ontwerper als voor de omgevingsambtenaar die de toepassing ervan nagaat. Iedereen heeft baat bij een duidelijke, minder complexe regelgeving met een eenduidig toepassingsgebied.

Bij een vereenvoudiging van het toepassingsgebied gaan we uit van doelregelgeving, waarbij gefocust wordt op een betere toegankelijkheid van **alle nieuwe en grondig te verbouwen gebouwen en constructies**, met uitzondering van de zuiver private delen (zoals bv. woningen). Daarom zorgen we voor een uniform toepassingsgebied van de verordening zonder onderscheid naar omvang van de (publiek toegankelijke) oppervlakte van het gebouw. Bovendien zullen ook **ruimten waar werknemers tewerkgesteld worden** onder het toepassingsgebied van de verordening komen.

Hierbij hebben we uiteraard **oog voor de specifieke vereisten** van elke type van gebouw of functie, de (financiële) haalbaarheid en de problematiek van erfgoedpanden die een toegankelijk eindresultaat danig bemoeilijken. Via de afwegingskaders zorgen we ervoor dat in elk van deze situaties de nodige pragmatiek kan worden ingebouwd. (zie 3)

Er zal ook nagegaan worden op welke manier de toegankelijkheidsnormen ook van toepassing kunnen gemaakt worden voor stedenbouwkundige handelingen en functiewijzigingen die thans **vrijgesteld** zijn van vergunning (bv. bepaalde functies < 100 m² in woongebouwen). Uit de praktijk blijkt immers dat vele nieuwbouwprojecten voor kleinere gebouwen (winkel, apotheek, bakker, tandarts, ...) op vandaag niet gevat zijn en (bijgevolg) niet toegankelijk zijn voor personen met een handicap.

3. DE TOEGANKELIJKHEIDSNORMEN

De toegankelijkheidsverordening stelt op vandaag dezelfde eisen aan nieuwbouw als aan gebouwdelen die gerenoveerd worden. Afwijkingen kunnen in beide gevallen – soms na advies van Inter - worden toegestaan “*als de plaatselijke omstandigheden of specifieke eisen van technische aard een andere bouwwijze vereisen of als bijzondere nieuwe technieken een evenwaardige toegankelijkheid garanderen*”.

In principe kan ervan uit gegaan worden dat de normen gemakkelijker kunnen behaald worden bij nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten. Bij verbouwingsprojecten of erfgoedpanden blijkt de verordening op vandaag te weinig pragmatisme aan de dag te kunnen leggen in gevallen waar de bestaande bouwkundige context interfereert met de vooropgestelde toegankelijkheidsambities, waardoor de normen niet altijd integraal toepasbaar zijn. In bepaalde situaties leiden aanpassingen aan het ontwerp in functie van de toegankelijkheidsnormen tot extra kosten of tot toegevingen op de functionaliteit van het project. Er is sprake van een *mismatch* tussen het doel (maximale toegankelijkheid) en de haalbaarheid. Ook voor erfgoedpanden en beschermd patrimonium speelt dit een belangrijke rol.

Niettegenstaande de huidige verordening afwijkingen toestaat “*omwille van plaatselijke omstandigheden of specifieke eisen van technische aard*” blijkt dit in de praktijk niet zo eenvoudig. Het ontbreekt de omgevingsambtenaar en de vergunningverlenende overheid aan voldoende expertise om deze afweging en afwijking te beoordelen. Bovendien is het essentieel dat deze denkoefening / afweging veel vroeger in het proces gebeurt, met name in de ontwerpfase (i.p.v. tijdens de vergunningsprocedure). Het vereist creativiteit en kennis op vlak van toegankelijkheid om alternatieve manieren te vinden waarmee het vereiste toegankelijkheidsniveau alsnog kan worden gehaald. Dergelijke oefening vereist doorgedreven kennis van de bouwprincipes achter Universal Design en inzicht in de diverse functionele noden van mensen met een handicap.

De contouren voor eventuele afwijkingen zoals vandaag in de verordening voorzien, volstaan niet altijd. Het vereist maatwerk en voldoende objectiviteit, waarbij bepaalde factoren in rekening worden gebracht om de noodzaak, haalbaarheid en redelijkheid van de toegankelijkheidsvraag af te wegen:

- impact op de bestaande omringende bouwcontext,
- gerealiseerde meerwaarde,
- functie van de ruimte,
- verhouding toegankelijkheidsvraag binnen het renovatiekader en
- budgettaire impact.

Het evaluatieonderzoek vestigde ook de aandacht op enkele specifieke knelpunten en onvoldoende duidelijke artikels in het toepassingsgebied van de verordening.

OPLOSSING

In overleg met de verschillende sectoren brengen we alle inconsistenties en knelpunten in de huidige normen in kaart. Dit moet leiden tot een **aantal gerichte aanpassingen en verbeteringen** op het niveau van de normen zélf. Op die manier wordt het toepassingsgebied en het draagvlak groter.

Om **meer pragmatiek** toe te laten in de toepassing van de verordening bij renovatiewerken en erfgoedprojecten en daarin het nodige maatwerk maar ook objectiviteit te verzekeren, verruimen

we de adviesrol van Inter als expertisecentrum ter zake en plaatsen we dit advies ook vroeger in het proces (zie 1).

De beoordeling van afwijkingsaanvragen zal worden getoetst aan **formele, publiek consulteerbare afwegingskaders**.⁷ Deze bieden eigenaren tegelijk meer zekerheid over het soort situaties waarbinnen afwijkingen op de gangbare toegankelijkheidsnormering aanvaardbaar zijn, alsook welke alternatieve toegankelijkheidsmaatregelen bij de beoordeling in aanmerking worden genomen.

Deze nog te ontwikkelen afwegingskaders zullen:

- de aanvaardbaarheid van afwijkingen parametriseren volgens situationele contextfactoren (de structuur van het bestaande gebouw en de erin ondergebrachte functies) alsook de proportionaliteit van de gevraagde toegankelijkheidsaanpassing;
- rekening houden met sectorale eigenheden (horeca, erfgoed, toerisme, sport, welzijn, ...) en het karakter van de gebouwfunctie (afwijkingen zullen bijvoorbeeld minder evident zijn voor essentiële dienstverleningssectoren zoals de medische zorg).

De algemene principes worden opgenomen in het regelgevend kader. De afwegingskaders illustreren de afwijkingsmogelijkheden. Minimale afwijkingsmogelijkheden bij nieuwbouw en meer pragmatiek bij verbouwingen worden daarbij de leidraad.

Overheden hebben een voorbeeldrol, ook op het vlak van toegankelijkheid. De lat wordt hoger gelegd voor gebouwen bestemd voor uitbating door de overheid (bv. administratieve gebouwen) en voor gebouwen die een substantiële subsidie krijgen (bv. sport, cultuur, toerisme). De afwijkingsmarge zal hierbij minimaal zijn. De afwegingskaders kunnen deze gelaagdheid duiden én ruimte laten voor een interpretatie op maat van het ontwerp.

Gelet op het universele karakter van toegankelijkheid is uniforme normering op Vlaams niveau aangewezen. Bij de herwerking blijft dus het principe van toepassing, zoals opgenomen in de huidige verordening, dat gemeentelijke of provinciale verordeningen geen bijkomende of strengere bepalingen op vlak van toegankelijkheid kunnen bevatten. Dit doet uiteraard geen afbreuk aan het feit dat gemeenten in hun lokaal beleid extra aandacht kunnen schenken aan de toegankelijkheid van het eigen patrimonium (bib, gemeentehuis, sportinfrastructuur, ...) en het openbaar domein (voetpaden, pleinen, ...).

Met deze vernieuwde, uitgebreide adviespraktijk, vergezeld van duidelijke afwegingskaders, bouwen we de nodige ruimte binnen de toepassing van de toegankelijkheidsverordening zonder daarbij de rechtszekerheid van de vergunningsaanvrager uit het oog te verliezen. Tegelijk biedt het kansen om mét oog voor pragmatiek de toegankelijkheid te maximaliseren binnen de bestaande context. En we vergroten het draagvlak voor de verordening in het algemeen.

4. HANDHAVING BIJ EN NA REALISATIE

In de praktijk zien we nagenoeg geen controle en handhaving op de toegankelijkheidsaspecten van een vergund project. Dit leidt ertoe dat bepaalde elementen die essentieel zijn voor de toegankelijkheid bij uitvoering achterwege blijven.

---

⁷ Ter referentie: het Agentschap Onroerend Erfgoed hanteert vandaag al afwegingskaders wanneer het om advies gevraagd wordt bij een omgevingsvergunning. Ze geven een duidelijker inzicht in de criteria die bij de advisering meespelen en garanderen een uniforme aanpak over heel Vlaanderen te garanderen. Meer informatie: <https://www.onroerenderfgoed.be/onze-adviezen-bij-vergunningen-en-toelatingen>

In principe vormt een inbreuk op de toegankelijkheidsregelgeving of de niet-naleving van bijzondere voorwaarden van de vergunning een stedenbouwkundig misdrijf, zoals opgenomen in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO). Handhavingsambtenaren geven evenwel aan dat de controle, naleving en handhaving “niet evident” is, mede door het feit dat een gebouw niet steeds toegankelijk is voor handhavingsambtenaren of door het feit dat achteraf (niet-vergunningsplichtige) handelingen gebeuren waardoor de toegankelijkheid weer te niet wordt gedaan.

OPLOSSING

Het verdient **aanbeveling** dat de vergunningverlenende overheid in elke vergunning voor projecten voor publiek toegankelijke gebouwen verwijst naar de **toegankelijkheidsregelgeving** en de naleving van de verordening – voor zover hiervan niet is afgeweken (zie hoger) – als **specifieke voorwaarde in de vergunning** op te nemen.

Om tegemoet te komen aan het tekort aan expertise op vlak van toegankelijkheid bij de inspectiediensten, schakelen we Inter in als intermediair. Het agentschap kan op basis van klachten (bij de Inspectie of bij Inter zelf) ter plaatse de toepassing van de toegankelijkheidsrichtlijnen, overeenkomstig de afgeleverde vergunning, controleren. Wanneer het daarbij inbreuken vaststelt, zal het hiervan melding maken bij de (lokale of gewestelijke) inspectie, die aansluitend een proces-verbaal kan opstellen.

Handhaving met een ondersteunende rol vanuit Inter vormt zo het sluitstuk van het beleid, dat een verbeterde toepassing en effect ervan in de praktijk moet waarmaken.

3. VERDER TRAJECT

UITROL EN FASERING

Deze legislatuur werken we aan het regelgevend kader voor de herziening van de toegankelijkheidsverordening. De nieuwe regelgeving zal in werking treden van zodra een aantal vereisten vervuld zijn:

- de nieuwe rol van toegankelijkheidsverslaggever is bekend op het werkveld;
- er leeft voldoende interesse in het werkveld om deze rol op te nemen;
- het flankerend beleid werd ontwikkeld: afwegingskaders, databank, handboek, lessenpakket, website, ...;
- een voldoende aantal verslaggevers zijn opgeleid;
- Inter heeft het nodige team klaarstaan: afwijkingsadviseurs, docenten, handhavers, controleurs, ondersteuners.

We kiezen ervoor om de inwerkingtreding gefaseerd te laten verlopen van zodra voldoende verslaggevers opgeleid zijn. Inter zal hiervoor een verkennend onderzoek voeren om na te gaan hoeveel geaccrediteerde verslaggevers vereist zijn voor een vlotte werking van de nieuwe procedure (einddatum juli 2023). Het gaat bv. om het aantal dossiers, de vereiste expertise, de doorlooptijd, ... en de nood aan flankerend beleid (handboeken, infobrochures, infosessies en vorming, ...).

In de loop van 2023 zullen de nodige voorbereidingen getroffen worden om de regelgeving aan te passen. Tegelijk worden – in overleg met de verschillende sectoren – afwegingskaders uitgewerkt (mei 2023 – september 2024).

Vanaf begin 2024 wordt Inter versterkt met afwijkingsadviseurs, docenten, handhavers, controleurs en ondersteuners.

REGELGEVEND TRAJECT

Om de inhoud van deze conceptnota te operationaliseren starten we onmiddellijk in 2023 met de aanpassing van de verordening en de regelgeving.

De basis voor de bijkomende taken van Inter en de rechtsgrond voor de accreditatie van verslaggevers wordt voorzien in een aanpassing van het gelijkheidsdecreet⁸ en het machtigingsdecreet Toegankelijk Vlaanderen⁹. De adviesplicht voor afwijkingsvragen bij Inter wordt voorzien in de wijziging van het omgevingsvergunningendecreet¹⁰ en het omgevingsvergunningbesluit¹¹.

In het kader van de wijzigingen die noodzakelijk zijn aan de Toegankelijkheidsverordening zal eerst een voortraject worden doorlopen. Dit zal onder meer bestaan uit het in kaart brengen van de sectorale knelpunten en consultatie met stakeholders. Dit voortraject zou afgerond worden tegen juli 2023. De formele goedkeuringsprocedure voor aanpassing van de verordening kan dan starten in het najaar 2023.

4. FINANCIËLE IMPACT

Deze nota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaams Gewest of de Vlaamse Gemeenschap.

Het verdere traject in uitvoering van deze conceptnota zal in kaart brengen wat de impact is op het vlak van personeel (bij Inter).

5. AKTENAME DOOR DE VLAAMSE REGERING

De Vlaamse Regering neemt akte van:

- de conceptnota en de erin vervatte principes.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

---

⁸ Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid

⁹ Decreet van 28 maart 2014 houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Toegankelijk Vlaanderen in de vorm van een private stichting ("Machtigingsdecreet")

¹⁰ Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning

¹¹ Besluit van de Vlaamse Regering 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning ("Omgevingsvergunningbesluit")